ISNN 3030-3907

2026/3
VOLUME 8

DEVELOPMENT OF SCIENCE

ILMIY JURNAL

Development of science

Ilmiy jurnal

2026/3 VOLUME 8

ISSN 3030 -3907

Ilmiy jurnal OAK rayosatining 2024 yil 27 sentabrdagi 361-son qaroriga asosan 02.00.00 kimyo fanlari hamda 2025 yil 12 fevral 367- son qaroriga asosan 05.00.00 texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

BOSH MUHARRIR:
Temirov Alisher Hoshim o‘g‘li – texnika fanlari falsafa doktori (PhD),Dotsent.
TAHRIRIYAT KENGASH RAISI:
Fozilov Sadriddin Fayzullayevich – texnika fanlari doktori, professor
TAHRIRIYAT KENGASH A’ZOLARI

TEXNIKA FANLARI/ TECHNICAL SCIENCES/ ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ

Bozorov G‘ayrat Rashidovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Abdurahmonov Olim Rustamovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Adizov Bobur Zamirovich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Umumiy va noorganik kimyo instituti, professor
Hayitov Ruslan Rustamjonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Jumayev Qayum Karimovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Berdiyev Dorob Murodovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor
Maxmudov Rafiq Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Tilloyev Lochin Ismatilloyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Raxmonov Qahramon Sanakulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Barakayev Nusratullo Rajabovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor.
Jo‘rayev Xayrullo Fayziyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Panoyev Erali Rajabboyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Ataullayev Sherzod Nabiullyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Malik Negmurodovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Axmedova Ozoda Bahronovna
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti.
Safarov Bahri Jumayevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Xaydarov Axtam Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Safarov Jasur Alijon o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Асадова Раъно Дилмуратовна
Тошкент Давлат техника университети доценти

KIMYO FANLARI/ CHEMICAL SCIENCES/ ХИМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Axmedov Voxid Nizomovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Umarov Baqo Bafoyevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Kodirov Abduaxad Abduraximovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Qurbonov Mingniqul Jumagulovich
Qarshi davlat Universiteti, dotsent
Turemuratov Sharibay Naurizbaevich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Qoraqalpog‘iston bo‘limi Bosh ilmiy kotibi, professor
Tursunov Kaxor Shonazarovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Do‘stov Hamro
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Panoyev Nodir Shavkatovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Olimov Bobur Bahodir o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Kasimov Sherzod Abduazimovich
Termiz Davlat Universiteti, professor.
Aliqulov Rustam Valiyevich
Termiz Davlat Universiteti, professor
Tropov Xamza Tursunovich
Samarqand Davlat Universiteti, professor

IQTISODIYOT FANLARI/ ECONOMICS/ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Nizamov Aslitdin Badreddinovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Boboyev Akmal Choriyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Ergashxojayeva Shaxnoza Djasurovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Saidaxmedova Nodira Ilxomovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Muxsinov Bekzod Toxirovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shakarov Qulmat Ashirovich
Renessans ta'lim universiteti,dotsent.
Jumaeva Zulfiya Qayumovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Norova Salomat Yusupovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Avezova Shaxnoza Maxmudjonovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Jalilov Jamshid G‘anijonovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, dotsent
Xasanova Gulruh Djumanazarovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.

PEDAGOGIKA FANLARI/ PEDAGOGICAL SCIENCES / ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Siddiqova Sadoqat G‘afforovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Zoyirov Erkin Xalilovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, DSc, professor
Gaffarov Feruz Hasanovich
Puchon Universiteti, *professor*
Ruziyev Davron Yuldashevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Muradova Firuza Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Yunusova Gulandon Samiyevna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
To‘xtayeva Zebo Sharifovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Navro‘zova Gulchixra Nigmatovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Uzoqova Laylo Polvonovna
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.
To‘raqulova Marjona Qiyom qizi
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Muradova Zarina Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Sanjar Aslonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shodiyev Jahongir Jo‘raqulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent
Gaffarov Laziz Hasanovich
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.

Tahririyat a’zolarning to‘liq ro‘yxati jurnalning www.devos.uz saytida keltirilgan.

Tahririyat hay’ati a’zolarining tarkibini o‘zgartirish hamda qo‘shimcha kiritish yoki tahririyat a’zoligidan chiqarish bosh muharrir tomonidan amalga oshiriladi.

ISSN 3030-3907

Development of science ilmiy jurnali 2024 yil 15 aprel kuni №256445 sonli guvohnoma bilan Davlat ro‘yxatidan o‘tgan.

To‘plam elektron ko‘rinishda (pdf formatida) mualliflarga taqdim etiladi. To‘plamga kiritiladigan maqolalarning mazmuni, ulardagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligiga hamda har qanday fikr - mulohazalarga mualliflarning o‘zlari mas’ul hisoblanadilar. Talablarga javob bermaydigan maqolalar to‘plamga kiritilmaydi. Tashkiliy qo‘mita maqola matnini qisqartirish, qisman tuzatish kiritish, seksiyalarga joylashtirish huquqiga ega.

ISSN 3030-3907

UDK: 334.722-055.2:338(575.1)

AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY AHAMIYATI

Muxayyo Tuxtasinova
Farg‘ona davlat texnika universiteti, “Iqtisodiyot” kefedrasi, katta o‘qituvchisi
Azimova Marjona Dilshodjon qizi
Farg‘ona davlat texnika universiteti, Iqtisodiyot yo‘nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya. Mazkur maqolada ayollar tadbirkorligini rivojlantirishning iqtisodiy mazmuni, bandlikni ta’minlash, oilalar daromadini oshirish, hududiy iqtisodiy faollikni kuchaytirish hamda kambag‘allikni qisqartirishdagi o‘rni ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda O‘zbekistonda xotin-qizlar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha amalga oshirilayotgan institutsional va moliyaviy mexanizmlar, xususan, imtiyozli kreditlar, kafillik, grantlar, “HAMROH” dasturi, raqamli savdo va biznes ta’limi imkoniyatlari ko‘rib chiqildi. Maqolada statistik ma’lumotlar, normativ-huquqiy hujjatlar va xalqaro tashkilotlar tavsiyalari asosida ayollar biznesining iqtisodiy samaradorlikka ta’siri yoritilib, mavjud muammolarni kamaytirishga qaratilgan takliflar ishlab chiqildi.

Kalit so‘zlar: ayollar tadbirkorligi, kichik biznes, xotin-qizlar bandligi, oilaviy tadbirkorlik, moliyaviy savodxonlik, imtiyozli kredit, raqamli iqtisodiyot, kambag‘allikni qisqartirish, hududiy rivojlanish.

Аннотация. В статье научно анализируется экономическое значение развития женского предпринимательства, его роль в обеспечении занятости, повышении доходов семей, усилении региональной экономической активности и сокращении бедности. Рассмотрены институциональные и финансовые механизмы поддержки женского бизнеса в Узбекистане, включая льготное кредитование, гарантии, гранты, программу «HAMROH», возможности цифровой торговли и предпринимательского образования. На основе статистических данных, нормативно-правовых документов и рекомендаций международных организаций сформулированы практические предложения по повышению устойчивости женского предпринимательства.

Ключевые слова: женское предпринимательство, малый бизнес, занятость женщин, семейное предпринимательство, финансовая грамотность, льготный кредит, цифровая экономика, сокращение бедности, региональное развитие.

Abstract. The article analyzes the economic importance of developing women’s entrepreneurship and its role in employment creation, increasing household income, strengthening regional economic activity and reducing poverty. The study examines institutional and financial mechanisms for supporting women-led

ISSN 3030-3907

businesses in Uzbekistan, including preferential loans, guarantees, grants, the HAMROH program, digital trade opportunities and entrepreneurial education. Based on statistical data, legal documents and recommendations of international organizations, the paper develops practical proposals aimed at improving the sustainability and effectiveness of women's entrepreneurship.

Keywords: women's entrepreneurship, small business, women's employment, family entrepreneurship, financial literacy, preferential loan, digital economy, poverty reduction, regional development.

JEL Classification: J16, L26, O15, O17.

KIRISH.

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida iqtisodiy o‘sish faqat yirik sanoat korxonalari yoki tabiiy resurslar hisobiga emas, balki aholining tadbirkorlik salohiyatini to‘liq ishga solish orqali ham ta’minlanadi. Ayniqsa, xotin-qizlarning iqtisodiy faolligini oshirish mamlakatning mehnat resurslaridan samarali foydalanish, yangi ish o‘rinlarini yaratish, ichki bozorni kengaytirish va ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi. Ayollar tadbirkorligi iqtisodiyotda qo‘shimcha qiymat yaratish bilan birga, oilaviy farovonlik, farzandlar ta’limi, mahalla ijtimoiy muhiti va hududiy rivojlanishga ham bevosita ta’sir ko‘rsatadi.

Mavzuning dolzarbligi shundan iboratki, O‘zbekistonda xotin-qizlarni tadbirkorlikka jalb etish davlat siyosatining muhim yo‘nalishiga aylanmoqda. So‘nggi yillarda ayollarni kasb-hunarga o‘qitish, imtiyozli kreditlar ajratish, kafillik mexanizmlarini kengaytirish, biznes loyihalarini grantlar orqali rag‘batlantirish va raqamli savdo platformalariga olib chiqish bo‘yicha tizimli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Xususan, 2025-yil 14-martdagi PQ-103-son qaror bilan ijobiy kredit tarixiga ega xotin-qizlarga 100 million so‘mgacha garovsiz kredit ajratish mexanizmi joriy etildi [1]. 2025-yil 3-dekabrdagi PF-240-son farmon bilan esa 2026-yil 1-yanvardan “HAMROH” tadbirkor ayollarni qo‘llab-quvvatlash dasturi doirasida qo‘shimcha moliyaviy instrumentlar belgilandi [2]. Tadqiqotning maqsadi ayollar tadbirkorligini rivojlantirishning iqtisodiy ahamiyatini nazariy va amaliy jihatdan asoslash, O‘zbekiston sharoitida mavjud imkoniyatlar hamda muammolarni aniqlash, shuningdek, xotin-qizlar biznesini barqaror rivojlantirish bo‘yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun maqolada ayollar tadbirkorligining iqtisodiy mohiyati ochib berildi, uning bandlik va oila daromadlariga ta’siri tahlil qilindi, mavjud davlat dasturlari va xalqaro tajriba o‘rganildi hamda rivojlantirish yo‘nalishlari belgilandi.

ISSN 3030-3907

Ayollar tadbirkorligi masalasi zamonaviy iqtisodiy adabiyotlarda inklyuziv iqtisodiy o‘sish, gender tengligi, kichik biznes rivoji va inson kapitalidan samarali foydalanish nuqtayi nazaridan o‘rganiladi. Jahon bankining 2024–2030-yillarga mo‘ljallangan gender strategiyasida ayollar va qizlarning iqtisodiy imkoniyatlarini kengaytirish, moliyaviy resurslarga kirishini oshirish hamda ayollar rahbarligidagi bizneslar uchun to‘siqlarni kamaytirish global taraqqiyotning muhim sharti sifatida belgilangan [5]. Bunday yondashuv ayollar tadbirkorligini faqat ijtimoiy himoya vositasi emas, balki iqtisodiy samaradorlikni oshiruvchi mustaqil omil sifatida baholash zarurligini ko‘rsatadi. UNDPning O‘zbekistonda ayollar tadbirkorligi bo‘yicha tahlilida moliyaviy resurslarga kirish, biznes ko‘nikmalari, bozorga chiqish imkoniyatlari, raqamli savodxonlik va mentorlik tizimi xotin-qizlar biznesini rivojlantirishda hal qiluvchi omillar ekani qayd etiladi. Mazkur tahlilda 2020-yilda ayollarga tegishli kompaniyalar va loyihalarga 4,9 trillion so‘m kredit ajratilgani, 2024-yilga kelib esa moliyalashtirilgan loyihalar soni 253 mingtaga, ajratilgan kreditlar hajmi 16,8 trillion so‘mga yetgani ko‘rsatilgan [4]. Bu raqamlar O‘zbekistonda ayollar tadbirkorligi moliyaviy qo‘llab-quvvatlash tizimi kengayayotganini tasdiqlaydi.

Ayollar tadbirkorligining iqtisodiy ahamiyati, eng avvalo, mehnat resurslaridan samarali foydalanish bilan bog‘liq. Aholining yarmiga yaqin qismini tashkil etuvchi xotin-qizlar iqtisodiy faoliyatda yetarlicha ishtirok etmasa, mamlakatning ishlab chiqarish, xizmat ko‘rsatish va innovatsion salohiyati to‘liq ishga tushmaydi. Aksincha, ayollar o‘z biznesini boshlasa, ular o‘zini ish bilan ta’minlaydi, qo‘shimcha ish o‘rinlari yaratadi, mahalliy xomashyo va xizmatlardan foydalanadi, iste’mol bozorini kengaytiradi hamda soliq bazasining oshishiga hissa qo‘shadi.

Kichik biznes ayollar tadbirkorligi uchun eng qulay institutsional maydon hisoblanadi. Chunki tikuvchilik, qandolatchilik, hunarmandchilik, maishiy xizmat, parrandachilik, issiqxona xo‘jaligi, kosmetologiya, onlayn savdo, ta’lim xizmatlari kabi yo‘nalishlar ko‘pincha nisbatan kichik boshlang‘ich kapital, moslashuvchan ish vaqti va mahalliy bozor bilan bevosita ishlash imkoniyatini beradi. Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlariga ko‘ra, 2025-yil yanvar-sentabr oylarida kichik tadbirkorlik subyektlari tomonidan asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalar hajmi 270 143,8 milliard so‘mni, umumiy investitsiyalardagi ulushi esa 60,9 foizni tashkil etgan [3]. Ushbu ko‘rsatkich kichik tadbirkorlik, jumladan, ayollar biznesi uchun investitsion faollikni kengaytirish katta makroiqtisodiy ahamiyatga ega ekanini anglatadi.

Ayollar tadbirkorligi bandlik muammosini hal etishda ham muhim vositadir. Xotin-qizlarning o‘z biznesini yo‘lga qo‘yishi, ayniqsa, qishloq hududlarida va

ISSN 3030-3907

mehnat bozori tor bo‘lgan joylarda muqobil daromad manbaini yaratadi. Kasanachilik, oilaviy korxonalar, hunarmandchilik markazlari, kichik ishlab chiqarish sexlari va xizmat ko‘rsatish shoxobchalari ko‘plab ayollarni rasmiy yoki yarim rasmiy bandlikka jalb qilishi mumkin. Bu jarayonda norasmiy bandlikni kamaytirish, soliq va ijtimoiy himoya tizimlariga kirishni kengaytirish, bank xizmatlaridan foydalanish imkoniyatini oshirish kabi natijalar yuzaga keladi. Ayollar tadbirkorligining yana bir muhim natijasi oila daromadlarining barqarorlashuvidir. Ayolning mustaqil daromadga ega bo‘lishi oilaning oziq-ovqat, ta’lim, sog‘liqni saqlash va uy-joy xarajatlarini qoplash imkoniyatini kengaytiradi. Bu, o‘z navbatida, inson kapitaliga investitsiyalarni oshiradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, ayollar daromadining muayyan qismi ko‘proq farzandlar ta’limi, sog‘lig‘i va oilaviy ehtiyojlarga yo‘naltiriladi. Shu sababli ayollar tadbirkorligi nafaqat biznes ko‘rsatkichi, balki uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish omili sifatida ham baholanishi lozim.

O‘zbekistonda xotin-qizlar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlashning moliyaviy mexanizmlari bosqichma-bosqich takomillashmoqda. 2026–2027-yillarda “HAMROH” xotin-qizlar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlash kompaniyasi orqali 6 ming nafar xotin-qizning tadbirkorlik loyihalarini moliyaviy qo‘llab-quvvatlash uchun 2 trillion so‘m yo‘naltirish, 2,8 ming nafar ayolni tadbirkorlikka o‘qitish va 2 ming nafar xotin-qizning biznesini yo‘lga qo‘yishda hamrohlik asosida ko‘maklashish ko‘zda tutilgan [2]. Mazkur yondashuvning afzalligi shundaki, u faqat kredit ajratish bilan cheklanmaydi, balki o‘qitish, maslahat, hamrohlik va kafolatlash mexanizmlarini ham qamrab oladi. Chunki biznesning barqarorligi pul mablag‘ining mavjudligigagina emas, balki uni to‘g‘ri boshqarish, bozorni tahlil qilish va xarajatlarni rejalashtirish ko‘nikmalariga ham bog‘liq.

Raqamli iqtisodiyot ayollar tadbirkorligi uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar, elektron savdo platformalari, mobil to‘lovlar va yetkazib berish xizmatlari ayollarga katta savdo maydoni yoki yuqori ijara xarajatlarisiz mahsulot va xizmatlarini bozorga olib chiqish imkonini beradi. Masalan, uy sharoitida tayyorlangan qandolat mahsulotlari, milliy hunarmandchilik buyumlari, kiyim-kechak, kosmetologiya xizmatlari, onlayn ta’lim, SMM va dizayn xizmatlari raqamli kanallar orqali keng auditoriyaga yetkazilishi mumkin. Biroq raqamli tadbirkorlik samaradorligi internet sifati, texnik vositalar, raqamli savodxonlik va onlayn xavfsizlik bo‘yicha bilimlarga bog‘liq.

Ayollar biznesini rivojlantirish hududiy iqtisodiyot uchun ham muhimdir. Qishloq va chekka hududlarda ayollar tadbirkorligi mahalliy resurslarni qayta ishlash, mahalliy brendlarni shakllantirish, turizm, hunarmandchilik va qishloq

ISSN 3030-3907

xo‘jaligi mahsulotlarini bozorga chiqarish imkonini beradi. Natijada hududlarda iqtisodiy faollik kuchayadi, aholi daromadlari oshadi, ichki migratsiya bosimi kamayadi. Ayniqsa, kooperatsiya asosida tashkil etilgan ayollar biznesi xomashyo xaridi, ishlab chiqarish, qadoqlash, marketing va logistika xarajatlarini kamaytirishi mumkin.

1-jadval.

Ayollar tadbirkorligini rivojlantirishning asosiy iqtisodiy ta’sir yo‘nalishlari

Yo‘nalish	Iqtisodiy natija	Amaliy izoh
Bandlik	Yangi ish o‘rinlari va o‘zini o‘zi band qilish imkoniyati ortadi	Tikuvchilik, xizmat ko‘rsatish, hunarmandchilik, onlayn savdo va oilaviy korxonalar orqali ayollar mehnat bozoriga faol kiradi.
Oila daromadi	Oilaviy byudjet barqarorlashadi va iste’mol salohiyati kengayadi	Ayol daromadi ta’lim, sog‘liqni saqlash, uy-joy va kundalik ehtiyojlarni moliyalashtirishga xizmat qiladi.
Hududiy rivojlanish	Mahalliy resurslar qayta ishlanadi va ichki bozor faollashadi	Qishloq hududlarida kasanachilik, kooperatsiya, fermerlik va xizmat ko‘rsatish tarmoqlari rivojlanadi.
Innovatsiya va raqamlashtirish	Elektron savdo va raqamli xizmatlar orqali bozorga chiqish xarajatlari kamayadi	Ijtimoiy tarmoqlar, marketpleyslar va mobil to‘lovlar ayollar biznesining mijozlar bazasini kengaytiradi.
Kambag‘allikni qisqartirish	Doimiy daromad manbai paydo bo‘ladi va ijtimoiy faollik oshadi	Kam ta’minlangan oilalarda kichik biznes daromadni oshirishning amaliy vositasiga aylanadi.

Ayollar tadbirkorligining rivojlanishida bir qator tizimli muammolar saqlanib qolmoqda. Birinchidan, boshlang‘ich kapital va garov ta’minoti yetishmasligi ko‘plab xotin-qizlarning biznes g‘oyasini amaliy loyihaga aylantirish

ISSN 3030-3907

imkoniyatini cheklaydi. Garovsiz kredit va kafillik mexanizmlarining kengayishi ushbu muammoni yumshatsa-da, kreditdan foydalanish samaradorligi moliyaviy savodxonlik bilan chambarchas bog‘liq. Shu sababli kredit ajratish jarayoni biznes-reja tuzish, xarajat va daromad prognozini hisoblash, soliq majburiyatlarini tushuntirish hamda risklarni boshqarish bo‘yicha qisqa amaliy kurslar bilan birga olib borilishi maqsadga muvofiq. Ikkinchidan, ayollar biznesida bozorga chiqish va marketing muammolari mavjud. Ko‘plab ayollar sifatli mahsulot ishlab chiqara olsa-da, uni brendlash, qadoqlash, reklama qilish, narxlash va doimiy mijozlar bazasini shakllantirishda qiyinchilikka duch keladi. Bu borada mahalliy hokimliklar, Savdo-sanoat palatasi, oliy ta’lim muassasalari, banklar va nodavlat tashkilotlari hamkorligida ayollar uchun “biznes klinika”lar tashkil etish foydali bo‘ladi. Bunday markazlar marketing, buxgalteriya, elektron savdo, soliq, eksportga tayyorgarlik va biznesni raqamlashtirish bo‘yicha maslahat berishi mumkin. Uchinchidan, oilaviy majburiyatlar va vaqt taqsimoti ham ayollar tadbirkorligiga ta’sir qiladi. Farzand tarbiyasi, uy ishlari va qarindoshlik mas’uliyatlari sababli ayrim ayollar biznesni to‘liq vaqtli faoliyat sifatida yurita olmaydi. Shu bois uy sharoitida ishlab chiqarish, masofaviy xizmatlar, moslashuvchan ish vaqti, kooperatsiya va kasanachilik tizimlarini kengaytirish ayollar uchun qulay sharoit yaratadi. Bundan tashqari, mahallalarda bolalar uchun qisqa muddatli parvarish xizmatlari va o‘quv markazlarini ko‘paytirish ayollar biznesini boshlashga bilvosita yordam beradi. To‘rtinchidan, raqamli savodxonlik darajasi bir xil emas. Elektron to‘lovlar, onlayn buyurtma, marketpleyslarda mahsulot joylashtirish, ijtimoiy tarmoqlarda reklama yuritish va mijozlar bilan onlayn ishlash bo‘yicha ko‘nikmalar barcha hududlarda yetarli shakllanmagan. Shuning uchun ayollar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlash dasturlarida raqamli ko‘nikmalar alohida modul sifatida berilishi zarur. Bunda amaliy mashg‘ulotlar, masalan, mahsulot sahifasi yaratish, narx belgilash, foto kontent tayyorlash, onlayn to‘lovni ulash va mijozlar fikrini tahlil qilish kabi ko‘nikmalarga e’tibor qaratilishi lozim. Beshinchidan, ayollar biznesini kengaytirish bosqichida mentorlik va hamrohlik xizmatlari yetarli darajada institutsionallashmagan. Yangi biznes boshlayotgan xotin-qizlar ko‘pincha birinchi xatolarni tajriba orqali o‘rganadi, bu esa resurslarning yo‘qotilishiga olib keladi. Tajribali tadbirkor ayollar, universitet o‘qituvchilari, bank mutaxassislari va amaliyotchi marketologlardan iborat mentorlar tarmog‘i shakllantirilsa, biznesning yashovchanligi oshadi. “HAMROH” dasturida nazarda tutilgan hamrohlik mexanizmi shu jihatdan muhim bo‘lib, uni hududiy darajada tizimli yo‘lga qo‘yish yuqori samara berishi mumkin.

Tadqiqot natijalari asosida ishlab chiqilgan tavsiyalar:

ISSN 3030-3907

1. Ayollar tadbirkorligi uchun ajratilayotgan imtiyozli kreditlar biznes-reja, moliyaviy savodxonlik va soliq bo‘yicha majburiy qisqa o‘quv modullari bilan bog‘lanishi lozim.

2. Hududlarda ayollar biznesini qo‘llab-quvvatlovchi “biznes klinika”lar tashkil etilib, ularda marketing, buxgalteriya, raqamli savdo, huquqiy maslahat va brendlash bo‘yicha amaliy xizmatlar ko‘rsatilishi maqsadga muvofiq.

3. Ayollar tomonidan ishlab chiqarilgan mahsulotlarni mahalliy va xalqaro elektron platformalarga joylashtirish bo‘yicha maxsus treninglar va texnik yordam dasturlari kengaytirilishi kerak.

4. Qishloq hududlarida ayollar kooperatsiyalari, hunarmandchilik markazlari, kichik ishlab chiqarish zonalari va logistika xizmatlari rivojlantirilsa, ayollar biznesining bozorga chiqish xarajatlari kamayadi.

5. Tajribali tadbirkor ayollar ishtirokida mentorlik tizimi yo‘lga qo‘yilib, yangi biznes boshlagan xotin-qizlarga kamida 6–12 oy davomida amaliy hamrohlik ko‘rsatilishi zarur.

Ayollar tadbirkorligini rivojlantirish O‘zbekiston iqtisodiyoti uchun ko‘p qirrali ahamiyatga ega. U yangi ish o‘rinlari yaratadi, xotin-qizlarning mehnat bozoridagi ishtirokini oshiradi, oilalar daromadini barqarorlashtiradi, kambag‘allikni qisqartirishga xizmat qiladi va hududlarda iqtisodiy faollikni kuchaytiradi. Ayollar tadbirkorligi kichik biznes, oilaviy tadbirkorlik, hunarmandchilik, xizmat ko‘rsatish, qishloq xo‘jaligi va elektron tijorat kabi yo‘nalishlarda keng rivojlanish imkoniyatiga ega. Ayniqsa, raqamli iqtisodiyot sharoitida ayollar o‘z mahsulot va xizmatlarini kam xarajat bilan keng bozorga olib chiqishi mumkin. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekistonda ayollar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha moliyaviy va institutsional mexanizmlar kengaymoqda. Garovsiz kreditlar, kafillik, grantlar, “HAMROH” dasturi, biznes ta’limi va raqamli savdo imkoniyatlari ayollar biznesining rivojlanishi uchun muhim sharoit yaratadi. Biroq ushbu imkoniyatlarning samaradorligi moliyaviy savodxonlik, bozorni tahlil qilish, marketing, raqamli ko‘nikmalar va mentorlik tizimi bilan bevosita bog‘liq. Shuning uchun ayollar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlashda kredit ajratish bilan bir qatorda bilim, maslahat, hamrohlik va infratuzilma xizmatlari ham uyg‘unlashtirilishi zarur.

Xulosa qilib aytganda, ayollar tadbirkorligi inklyuziv va barqaror iqtisodiy o‘sishning muhim drayverlaridan biridir. Agar xotin-qizlarning biznes boshlashi va uni kengaytirishi uchun moliyaviy, ta’limiy, raqamli hamda institutsional sharoitlar yanada kuchaytirilsa, ayollar tadbirkorligi mamlakatda aholi farovonligini oshirish, hududiy tafovutlarni kamaytirish va raqobatbardosh kichik biznes sektorini shakllantirishda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

ISSN 3030-3907

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 14-martdagi PQ-103-son “Oila va xotin-qizlarni qo‘llab-quvvatlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori. Lex.uz.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 3-dekabrdagi PF-240-son “Xotin-qizlarni qo‘llab-quvvatlashga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi farmoni. Lex.uz.
3. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. O‘zbekiston Respublikasida kichik tadbirkorlik subyektlari faoliyati bo‘yicha statistik axborot, 2025-yil yanvar-sentabr.
4. UNDP. O‘zbekistonda ayollar tadbirkorligi: tahlil va tavsiyalar. Toshkent, 2025.
5. World Bank Group. World Bank Group Gender Strategy 2024–2030: Accelerate Gender Equality to End Poverty on a Livable Planet. Washington, DC, 2024.
6. Oila va xotin-qizlar qo‘mitasi. Xotin-qizlar bandligi va tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlashga oid axborot materiallari. Toshkent, 2025.
7. Kursiv Uzbekistan. “HAMROH dasturi doirasida xotin-qizlar tadbirkorligi uchun ikki trillion so‘m ajratadi”, 4-dekabr 2025-yil.
8. Tuxtasinova M.M. , ISSUES OF IMPROVING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE PROJECTS OF INDUSTRIAL ENTERPRISES, European Journal of Emerging Technology and Discoveries, 2024.01.10
9. Tuxtasinova M.M. , ВОПРОСЫ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ НОВОГО ПОКОЛЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ, INTERNATIONAL JOURNAL OF TEORITICAL AND PRACTICAL RESEARCH. ALFERGANUS, 2024/4 , №4

ISSN 3030-3907